

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ VE PERSONELİNİN KAN VE ORGAN BAĞIŞI HAKKINDAKİ BİLGİ DÜZEYLERİ VE DAVRANIŞLARI

KNOWLEDGE LEVEL AND PRACTICES OF UNIVERSITY STUDENTS AND STAFF ABOUT BLOOD AND ORGAN DONATION

Emre Adıgüzel¹, Berivan Kınış², Mehmet Fatih Aydın³

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Beslenme ve Diyetetik Bölümü, Diyetetik
Anabilim Dalı

ORCID ID: 0000-0002-9041-8990

²Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü

ORCID ID: 0000-0003-2198-5892

³ Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü,
Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı

ORCID ID: 0000-0002-8325-4887

Yazışma Adresi:

Arş. Gör. Emre Adıgüzel
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
KARAMAN
E-posta: adiguzlemre@gmail.com

Gönderim Tarihi: 24 Ekim 2018

Kabul Tarihi: 7 Aralık 2018

Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi

ISSN: 2146-9601

e-ISSN: 2147-2238

bsbd@balikesir.edu.tr
www.bau-sbdergisi.com

*Bu çalışma 4-6 Nisan 2018 tarihli
17. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri
Kongresinde sunulmuştur.

ÖZ

GİRİŞ ve AMAÇ: Organ-doku nakli vücutta görevini yapamayan bir organ-dokunun yerine başka bir canlıdan veya kadavradan alınan ve işlevsel olan bir organ veya dokunun nakledilmesi işlevidir. Bu çalışmada Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesinde öğrenim gören öğrenciler ile görev yapan akademik ve idari personelin kan ve organ bağışı hakkındaki bilgi düzeylerinin ve davranışlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM: Kesitsel ve tanımlayıcı tipteki bu çalışma Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi personel ve öğrencilerinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir: 143 personel ve 303 öğrenci olmak üzere toplam 446 birey çalışmaya katılmayı kabul etmiştir. Katılımcıların sosyodemografik özelliklerini ve organ-doku nakline ilişkin bilgi düzeylerini ve davranışlarını değerlendirmeye yönelik sorular içeren genel bir anket uygulanmıştır.

BULGULAR: Katılımcıların %39,9'u en az bir defa kan bağışladığını bildirmiş olup; erkeklerin kan bağışlama oranı (%55,0) kadınlardan (%25,4); çalışan personelin kan bağışlama oranı (%60,1) ise öğrencilerden (%30,4) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. İlik nakli ve organ bağışı hakkında bilgi sahibi olduğunu bildiren katılımcıların oranları sırasıyla %43,7 ve %72,4 olarak saptanmıştır. Katılımcıların %5,6'sı organ bağışı talebinde bulunduğunu bildirmiştir. Diyanet İşleri Başkanlığının organ bağışına ilişkin fetvasından haberdar olduğunu belirten bireylerin oranı %41,3'dir.

SONUÇ: Bir yükseköğretim kurumu mensubu olan öğrenci ve personel için organ ve kan bağışına ilişkin bu oranların yeterli olmadığı düşünülmektedir. Organ bağışı ile ilgili farkındalık oluşturmaya yönelik eylemlerin (eğitimler, kamu spotları, devlet teşviki vs.) yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından desteklenmesi ve eğitim müfredatlarında organ bağışının önemi ile ilgili konulara yer verilmesi organ bağışına ilişkin hassasiyetin artırılması bakımından önemli ve gereklidir.

ANAHTAR KELİMELE: Organ bağışı, kan bağışı, üniversite öğrencileri.

ABSTRACT

BACKGROUND and AIM: Organ-tissue transplant is transferring a functional organ or tissue taken from another living organism or cadaver, instead of an organ-tissue that can not function in the body. In this study, it was aimed to evaluate the knowledge level and behaviors about blood and organ donation in students and staff of Karamanoğlu Mehmetbey University.

MATERIAL and METHOD: This cross-sectional and descriptive study was conducted with the participation of Karamanoğlu Mehmetbey University staff and students: A total of 446 individuals, including 143 staff and 303 students, agreed to participate in the study. A general questionnaire form including questions about sociodemographic characteristics and knowledge level and behaviors related to organ-tissue donation was applied.

RESULTS: Some of the participants (39.9%) reported that they donated blood at least once; the blood donation rate of men (55,0%) was significantly higher than that of women (25,4%) and also the blood donation rate of staff (60,1%) was significantly higher than that of students (30,4%). Participants who reported that they had information about marrow transplantation and organ donation were found to be 43,7% and 72,4%, respectively. Very little of participants (5,6%) reported that they have donated their organs. The proportion of individuals who stated that they were aware of the fatwa related the organ donation Directorate of Religious Affairs is aware of the fetus related to organ donation is 41,3%.

CONCLUSION: These rates about organ and blood donation is considered to be insufficient for students and staff of a higher education institution. It is important and necessary to promote awareness-raising actions (education, public spots, government incentives etc.) about organ donation by the authorities and organizations and, educational curricula including matters related to the importance of organ donation in terms of precision about organ donation.

KEYWORDS: Organ donation, blood donation, university students.

GİRİŞ

Organ-doku nakli vücutta görevini yapamayan bir organ-dokunun yerine başka bir canlıdan veya kadavradan alınan ve işlevsel olan bir organ veya dokunun nakledilmesi işlevidir. Kişiler hayatta iken alındığında hayati risk oluşturmayacağından çift organlarından bir tanesini veya kendini tamamlayabilen organlarının bir kısmını alıcıya verebilmektedir. Bu işlem kadavralardan ve aileden alınan izin veya kişinin yaşamını yitirmeden önce ilgili kuruma başvurarak organlarını bağışlama beyanı ile gerçekleştirilebilirken, çift organlarının bir tanesinin alınması gibi bir kurala bağlı kalmaksızın da yapılabilmektedir.^{1, 2} Yapılan çalışmalarda kişilerin organ ve doku bağışına ilişkin sosyal, hukuki, sağlık ve dini yönden yeterli bilgiye sahip olmadıkları tespit edilmiş ve bunun bir sonucu olarak insanların organ veya dokularını bağışlama konusunda çekimser kaldıkları bildirilmiştir.³⁻⁵ Kan hayati öneme sahip ve yeri başka bir sıvı ile doldurulamayacak kadar benzersiz dokudur. Kan bir bütün olarak ve bileşenleri bakımından sağlık alanındaki bütün gelişmelere rağmen laboratuvar koşullarında üretilmemiştir. Ayrıca kanın yerine geçebilecek alternatif bir ürün bulunmamaktadır.⁶ Bu nedenden dolayı kan bağışlamaya uygun bireylerin periyodik olarak kan bağışı yapmaları toplum sağlığı açısından büyük önem arz etmektedir. Erkeklerde yılda dört, kadınlarda yılda üç defa yapılması önerilen kan bağışı; kalp krizi riskini büyük oranda azaltıcı, düzenli yapıldığı takdirde kan yapıcı organları uyarıcı ve bu organların çalışma temposunu düzenleyici etkilere sahiptir.⁷ İnsan yaşamı için oldukça ciddi bir konu olması nedeniyle kan ve organ-doku bağışı hakkında toplum genelinde bilgilendirme ve farkındalık geliştirme çalışmalarının yapılması önemlidir. Bu çalışmada eğitim düzeyi belirli bir seviyenin üzerinde olan bireylerin kan ve organ-doku bağışına ilişkin davranışlarını incelemek amaçlanmıştır. Bu nedenle bu çalışma Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesinde görev yapan akademik ve idari personel ile öğrenim gören öğrencilerin kan ve organ bağışı hakkındaki bilgi düzeyi ve davranışlarını incelemek amacıyla planlanıp yürütülmüştür.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın tipi, yeri ve zamanı

Tanımlayıcı tipteki bu kesitsel çalışma Karaman ilinde 12 Şubat- 16 Mart 2018 tarihleri arasında yürütülmüştür.

Araştırmanın evreni ve örnekleme

Çalışmanın evrenini Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi çalışanları ve öğrencileri oluşturmaktadır.

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Yunus Emre Yerleşkesi birimlerinde yürütülen çalışma kapsamında örneklem seçimi yapılmamış, çalışmaya katılmayı kabul eden 303 öğrenci ve 143 personelin verileri değerlendirilmiştir.

Veri toplama araçları ve uygulama

Araştırmacılar tarafından literatüre dayalı olarak hazırlanan genel bir anket formu ile katılımcıların sosyodemografik özellikleri (yaş, cinsiyet, çalışılan birim ve meslek), organ ve kan bağışlama durumları, ilik nakli ve organ bağışı hakkındaki bilgi durumları, organ bağışlamama nedenleri, organ bağışının arttırılması için yapılması gerekenler ve Diyanet İşleri Başkanlığının organ bağışına ilişkin fetvası hakkındaki bilgi durumları sorgulanmıştır.

Araştırma izni

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Rektörlüğünden 08.02.2018 tarihli ve E.4063 sayılı araştırma izni alınmıştır.

Verilerin istatistiksel çözümlemesi

Verilerin istatistiksel değerlendirilmesinde SPSS 21 istatistik paket programı kullanılmıştır. Normalite durumunun değerlendirilmesinde Kolmogorov-Smirnov testi kullanılmıştır. Çözümlemede oranların karşılaştırılmasında Pearson ki-kare testi, ortalamaların karşılaştırılmasında ise Student's t testi ile kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesinde görev yapan ve en az ön lisans eğitim düzeyine sahip 102 akademik ve 41 idari olmak üzere toplam 143 personel (81 erkek, 62 kadın, yaş ortalaması $33,9 \pm 6,57$) ve farklı birimlerden ön lisans ve lisans düzeyinde öğrenim gören 303 öğrenci (137 erkek, 166 kadın, yaş ortalaması $21,1 \pm 2,68$) çalışmaya dahil edilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyet ve statülerine göre dağılım durumları

Özellikler		n	%
Cinsiyet	Erkek	218	48.9
	Kadın	228	51.1
Statü	Akademik personel	102	22.9
	İdari personel	41	9.2
	Öğrenci	303	67.9

Katılımcıların %39,9'u en az bir defa kan bağışında bulunduğunu bildirmiştir (Tablo 2). Kars'ta yapılan bir çalışmada kan bağışlayan öğrencilerin oranı %12 olarak rapor edilmiştir.⁸ Gelişmiş ülkelerde gönüllü kan bağışlarının nüfusa oranı %5 iken ülkemizde bu oran %1,5'tir.⁹ Özellikle kan bağışlayan akademik ve idari personelin oranı (%60,1) dikkate alındığında eğitim düzeyinin kan bağış bilincini doğrudan etkileyebileceği düşünülmektedir. Kan bağışlama durumu bakımından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmış; kan bağışlayan erkeklerin oranı (%55,0) kadınlardan (%25,4) yüksek bulunmuştur ($p<0,05$) (Tablo 2). Kadınlarda demir eksikliği anemisi sık görülen bir halk sağlığı problemidir. Yapılan bir çalışmada yetişkin kadınlarda demir eksikliği anemisi sıklığının %23,1 olduğu bildirilmiştir.¹⁰ Regl dönemi ve gebelikler gibi nedenlerle daha sık demir eksikliği anemisi yaşayan kadınların kan bağışında bulunmaya erkeklere göre daha temkinli yaklaştığı düşünülebilir. İlik nakli ve organ bağış hakkında bilgi sahibi olduğunu belirten katılımcıların oranları sırasıyla %43,7 ve %72,4'tür. İlik ve organ nakli hakkında bilgi sahibi olma durumu bakımından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmaz iken ($p>0,05$), üniversite personeli ve öğrenciler arasında anlamlı fark belirlenmiştir ($p<0,05$) (Tablo 2). Bu bilgiden hareketle eğitim düzeyi ile organ nakli hakkında bilgi sahibi olma durumunun ilişkili olduğu düşünülebilir. Benzer şekilde Karabıçak ve ark.¹¹ tarafından yapılan bir çalışmada da eğitim düzeyinin artması ile organ nakli hakkındaki bilgi düzeyinin arttığı bildirilmiştir.

Organ bağışında bulunan katılımcıların oranı %5,6'dır (Tablo 2). Bostancıoğlu ve ark. tarafından bir yüksekokul öğrencileri üzerinde yürütülen bir çalışmada organ bağış kartı bulunan bireylerin oranı %2,2 olarak saptanmıştır.¹² Baykan ve ark. tarafından Kayseri ilinde yürütülen başka bir çalışmada ise katılımcıların %2,9'unun organ bağış kartına sahip olduğu belirtilmiştir.¹³ İran'da bir üniversitede tıp eğitimi gören öğrenciler üzerinde yapılan bir çalışmada organ bağış için donör kaydı olan öğrencilerin oranı %2,7 olarak bildirilmiştir. Essman ve ark. tarafından yapılan bir çalışmada ABD'de bir üniversitede tıp eğitimi alan öğrencilerin %80'inin organ bağış için donör kartı başvurusunda bulunduğu, Figueroa ve ark. tarafından Hollanda'da eğitim alan tıp öğrencileri üzerinde yapılan başka bir çalışmada ise katılımcıların %59,1'inin donör kaydı yaptırdığı bildirilmiştir. Türk toplumunda organ bağış hassasiyeti belirli bir seviyede olsa da bizzat organ bağış bildiriminde bulunan bireylerin oranının Batı Avrupa ülkeleri ve ABD'ye göre yüksek düzeylerde olmadığı tahmin edilmektedir. Katılımcıların %41,3'ü Diyanet İşleri Başkanlığının organ bağış ile ilgili fetvasından haberdar olduğunu belirtmiştir (Tablo 2). Ayrıca organ bağışlamama nedenini bildiren katılımcıların %15,4'ü dinen caiz olmadığı için organ bağışlamak istemediğini bildirmiştir (Tablo 3). Yılmaz ve ark.¹⁷ tarafından yapılan bir çalışmada katılımcıların %21,0'i, Bostancıoğlu ve ark.¹² tarafından yapılan çalışmada ise katılımcıların %37,4'ü dini inançlarının organ bağış için bir engel olduğunu bildirmiştir. Chen ve ark.¹⁸ tarafından yapılan bir çalışmada organ bağışında bulunmak istemeyen katılımcıların %5,1'i dini nedenleri gerekçe göstermiştir. Symvoulakis ve ark.¹⁹ Yunanistan'da bir üniversitede eğitim gören sağlık bilimleri öğrencileri ile yaptıkları bir çalışmada, dini nedenlerle organ bağışını kabul etmeyenlerin oranı %22,4 olarak bildirilmiştir. Pakistan'da yapılan başka bir çalışmada ise katılımcıların %31,5'inin organ bağışının dini açıdan uygun olmadığını belirttiği rapor edilmiştir.²⁰ Farklı ülkelerde yapılan bu çalışmalarda farklı dinlere mensup bireyler dini gerekçelerden dolayı organ bağışına temkinli yaklaşabilmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığının fetvasının yaygın bir şekilde duyurulmasının organ bağış ile ilgili kayda değer bir fikir değişikliğine neden olabileceği düşünülmektedir. Organ bağışı teşviki için öncelikli olarak neler yapılması gerektiği sorulduğunda %42,0 ile 'Halka açık seminer ve konferanslarla eğitimler verilmelidir' yanıtı alınmıştır (Tablo 4). Yılmaz ve ark.¹⁷ tarafından yapılan çalışmada da katılımcıların çoğunluğu (%65,5) organ bağışı hassasiyetinin artırılması için yaygın bir şekilde eğitimler verilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Tablo 2. Cinsiyete ve statü durumlarına göre katılımcıların kan ve organ bağışına ilişkin görüşleri

Değişkenler		Cinsiyet						Statü				χ^2	p																																																																																																									
		Toplam		Erkek		Kadın		Personel		Öğrenci																																																																																																												
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%																																																																																																											
Kan bağışında buldunuz mu?	Evet	178	39,9	120	55,0	58	25,4	86	60,1	92	30,4	40,735	0,000*	35,918	0,000*																																																																																																							
	Hayır	268	60,1	98	45,0	170	74,6	57	39,9	211	69,6					İlik nakli hakkında bilginiz var mı?	Evet	195	43,7	87	39,9	108	47,4	84	58,7	111	36,3	2,521	0,112	19,297	0,000*	Hayır	251	56,3	131	60,1	120	52,6	59	41,3	192	63,4	Organ bağış hakkında bilginiz var mı?	Evet	323	72,4	159	72,9	164	71,9	121	84,6	202	66,7	0,056	0,812	15,670	0,000*	Hayır	123	27,6	59	27,1	64	28,1	22	15,4	101	33,3	Organ ve dokularımızı bağışlamak istediğinizi bildirdiniz mi?	Evet	25	5,6	14	6,4	11	4,8	13	9,1	12	4,0	0,537	0,463	4,833	0,028*	Hayır	421	94,4	204	93,6	217	95,2	130	90,9	291	96,0	DİB'in organ bağış hakkındaki fetvasından haberdar mısınız?	Evet	184	41,3	87	39,9	97	42,5	72	50,3	112	37,0	0,319	0,572	7,183	0,007*	Hayır	262	58,7	131	60,1	131
İlik nakli hakkında bilginiz var mı?	Evet	195	43,7	87	39,9	108	47,4	84	58,7	111	36,3	2,521	0,112	19,297	0,000*																																																																																																							
	Hayır	251	56,3	131	60,1	120	52,6	59	41,3	192	63,4					Organ bağış hakkında bilginiz var mı?	Evet	323	72,4	159	72,9	164	71,9	121	84,6	202	66,7	0,056	0,812	15,670	0,000*	Hayır	123	27,6	59	27,1	64	28,1	22	15,4	101	33,3	Organ ve dokularımızı bağışlamak istediğinizi bildirdiniz mi?	Evet	25	5,6	14	6,4	11	4,8	13	9,1	12	4,0	0,537	0,463	4,833	0,028*	Hayır	421	94,4	204	93,6	217	95,2	130	90,9	291	96,0	DİB'in organ bağış hakkındaki fetvasından haberdar mısınız?	Evet	184	41,3	87	39,9	97	42,5	72	50,3	112	37,0	0,319	0,572	7,183	0,007*	Hayır	262	58,7	131	60,1	131	57,5	71	49,7	191	63,0																						
Organ bağış hakkında bilginiz var mı?	Evet	323	72,4	159	72,9	164	71,9	121	84,6	202	66,7	0,056	0,812	15,670	0,000*																																																																																																							
	Hayır	123	27,6	59	27,1	64	28,1	22	15,4	101	33,3					Organ ve dokularımızı bağışlamak istediğinizi bildirdiniz mi?	Evet	25	5,6	14	6,4	11	4,8	13	9,1	12	4,0	0,537	0,463	4,833	0,028*	Hayır	421	94,4	204	93,6	217	95,2	130	90,9	291	96,0	DİB'in organ bağış hakkındaki fetvasından haberdar mısınız?	Evet	184	41,3	87	39,9	97	42,5	72	50,3	112	37,0	0,319	0,572	7,183	0,007*	Hayır	262	58,7	131	60,1	131	57,5	71	49,7	191	63,0																																																	
Organ ve dokularımızı bağışlamak istediğinizi bildirdiniz mi?	Evet	25	5,6	14	6,4	11	4,8	13	9,1	12	4,0	0,537	0,463	4,833	0,028*																																																																																																							
	Hayır	421	94,4	204	93,6	217	95,2	130	90,9	291	96,0					DİB'in organ bağış hakkındaki fetvasından haberdar mısınız?	Evet	184	41,3	87	39,9	97	42,5	72	50,3	112	37,0	0,319	0,572	7,183	0,007*	Hayır	262	58,7	131	60,1	131	57,5	71	49,7	191	63,0																																																																												
DİB'in organ bağış hakkındaki fetvasından haberdar mısınız?	Evet	184	41,3	87	39,9	97	42,5	72	50,3	112	37,0	0,319	0,572	7,183	0,007*																																																																																																							
	Hayır	262	58,7	131	60,1	131	57,5	71	49,7	191	63,0																																																																																																											

DİB: Diyanet İşleri Başkanlığı; * $p<0,05$

Eğitim düzeyi ile organ bağıışı hakkındaki bilgi düzeyi arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda eğitim durumunun organ nakli hassasiyeti için önemli bir belirleyici faktör olduğu düşünülmektedir.

Tablo 3. Katılımcıların organ bağıışında bulunmama nedenleri ve organ bağıışının arttırılması hakkındaki düşünceleri

Sorular		n	%
Organ bağıışında bulunmama nedeniniz nedir? (n=286)	Dinen caiz değil	44	15.4
	Erken olduğunu düşünüyorum	152	53.1
	Yakın çevrem tepki gösterir	12	4.2
	Bilmiyorum	78	27.3
Organ bağıışının arttırılması için öncelikli olarak ne yapılmalıdır? (n=412)	Organ bağıışlayan bireylere devlet tarafından özel imkanlar sunulmalıdır	86	20.9
	Halka açık seminer ve konferanslarla eğitimler verilmelidir	173	42.0
	Yerel ve ulusal medyada kamu spotları yayınlanmalıdır	75	18.2
	DİB aktif rol almalıdır	78	18.9

SONUÇ VE ÖNERİLER

Organ bağıışının toplum nezdinde yaygınlığı, yaşam süresi bakımından önem arz etmektedir. Bu çalışmada katılımcıların yaklaşık dörtte üçü organ bağıışı hakkında bilgi sahibi olduğunu belirtmiştir; ancak organ bağıışı yapmak istediğini bildiren bireylerin oranı oldukça düşüktür. Ayrıca ömründe en az bir kez kan bağıışında bulunan katılımcıların oranı tüm katılımcıların yarısından daha azdır. Bir yüksek öğretim kurumu mensupları için kan ve organ bağıışına ilişkin bu oranların yeterli olmadığı düşünülmektedir. Türkiye'nin önde gelen saygın kurumları arasında yer alan akademik kurumlar organ bağıışı ile ilgili toplumu yönlendirmeli ve toplum için tam bir örnek teşkil etmelidir. Organ bağıışı ile ilgili farkındalık oluşturmaya yönelik her türlü eylem (eğitimler, kamu spotları, devlet teşviki vs.) yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından desteklenmelidir. Özellikle Diyanet İşleri

Başkanlığının organ bağıışı ile ilgili kamu spotlarında aktif rol alması, camilerde vaaz ve hutbe konusu olarak organ bağıışına değinilmesi dikkatlerin konu üzerinde toplanmasını sağlayacaktır. Ayrıca zorunlu eğitim döneminde uygun derslerin müfredatlarında organ bağıışının önemi ile ilgili konulara yer verilmesi organ bağıışına ilişkin hassasiyetin arttırılması bakımından önemli ve gereklidir.

TEŞEKKÜR

Anketlerin uygulanmasına yardımlarından dolayı Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Öğrencileri Emel Soyyiğit, Büşra Torul, Osman Kara, Halil Yiğit, Şeyhmus Algın, Ahmet Karayel, Remziye Bayram, Muharrem Raşit Karaosmanoğlu, Cennet Eren, Mehmet Uysal, Yasin Akın, Bilal Güneşli ve Duygu Nural'a teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

1. Kavurmacı M, Karabulut N, Koç A. Üniversite öğrencilerinin organ bağıışı hakkındaki bilgi ve görüşleri. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*. 2014;11(2):15-21.
2. Vicdan AK, Peker S, Üçer B. Akşehir Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin organ bağıışı ile ilgili tutumlarının belirlenmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*. 2011;10(2):175-80.
3. Çelebi F, Balık AA, Yılmaz İ, Polat KY. Doğu Anadolu Bölgesi insanı organ bağıışına nasıl bakıyor? *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Lawand History*. 2002;10(1):34-8.
4. Okka B, Demireli O. Konya ilinde halkın organ bağıışı konusuna bakış açılarının değerlendirilmesi. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Lawand History*, 2008;16(3);148-58.
5. Yaşar M, Oğur R, Uçar M, Göçgeldi E, Yaren H, Tekbaş ÖF, Korkmaz A. Bir Sağlık Meslek Yüksekokulu son sınıf öğrencilerinin organ bağıışı konusundaki tutumları ve tutumlarına etki eden faktörler. *Genel Tıp Dergisi*. 2008;18(1):33-7.
6. Özpulat F. Üniversite öğrencilerinin kan ve organ bağıışına ilişkin düşünceleri. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*. 2017;4(2):71-9.
7. Örüç NE, Yenicesu İ: Ulusal kan ve kan bileşenleri hazırlama, kullanım ve kalite güvencesi rehberi, s.1-293, T.C. Sağlık Bakanlığı, Ankara (2016).
8. Daştan NB, Daştan M, Kıranşal N. Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin kan bağıışına yönelik bilgi ve tutumları. *Kafkas Tıp Bilimleri Dergisi*. 2013;(1):27-32.
9. Yıldız Ç, Emekdaş G, Kanık A, Tiftik N, Solaz N, Aslan G, et al. Why don't we donate blood. A general view of blood donation by people living Mersin: A public survey. *Turkish Journal of Infection*. 2006;20(1):41-5.
10. Erdem Ö, Erten-Bucaktepe G, Kara İH. Aile hekimliği polikliniğine başvuran kadınlarda demir eksikliği anemisi ve gestasyon öyküsü ilişkisi. *Dicle Medical Journal/Dicle Tıp Dergisi*. 2009;36(2):123-6.

11. Karabiçak M, Türk H, Oruç İ, Özdoğan S, Cinkaya A, Karaca C, et al. Knowledge attitude and behavior in the domain of organ transplantation among healthcare professionals working in a tertiary care hospital and patients admitted to the urology Clinic. *Journal of Urological Surgery*. 2017;4(1):13-7.
12. Bostancıoğlu D, Saraçoğlu GV, Öztürk M. Yüksekökol öğrencilerinin organ bağıışı konusundaki bilgi düzeylerinin ve tutumlarının araştırılması. *Genel Tıp Dergisi*. 2017;27(4):140-51.
13. Baykan Z, Naçar M, Yamanel R, Uzun AÖ, Dağlıtuncezdi Ş, Davran H, et al. Tıp Fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin organ-doku nakli konusundaki bilgi, tutum ve davranışları. *Turkish Journal of Surgery/Ulusal Cerrahi Dergisi*. 2009;25(4):137-41.
14. Sanavi S, Afshar R, Lotfizadeh AR, Davati A. Survey of medical students of Shahed University in Iran about attitude and willingness toward organ transplantation. *Transplantation Proceedings*. 2009;41(5):1477-9.
15. Essman C, Thornton J. Assessing Medical Student Knowledge, Attitudes, and Behaviors Regarding Organ Donation. *Transplantation Proceedings*. 2006;38(9):2745-50.
16. Figueroa CA, Mesfum ET, Acton NT, Kunst AE. Medical students' knowledge and attitudes toward organ donation: Results of a Dutch Survey. *Transplantation Proceedings*. 2013;45(6):2093-7.
17. Yılmaz SG, Yücel BO, Çuhadar D. Knowledge and attitudes of the faculty of theology students on organ transplantation. *Journal of religion and health*. 2017;56(3):1042-51.
18. Chen JX, Zhang TM, Lim FL, Wu HC, Lei TF, Yeong PK, et al. Current knowledge and attitudes about organ donation and transplantation Among Chinese university students. *Transplantation Proceedings*. 2006;38(9):2761-5.
19. Symvoulakis EK, Rachiotis G, Papagiannis D, Markaki A, Dimitroglou Y, Morgan M, et al. *International Journal of Medical Sciences*. 2014;11(6):634-40.
20. Saleem T, Ishaque S, Habib N, Hussain SS, Jawed A, Khan AA, et al. Knowledge, attitudes and practices survey on organ donation among a selected adult population of Pakistan. *BMC Medical Ethics*. 2009;10(5).

